

درسنامه جغرافیا ۲

پایه یازدهم انسانی درس ۱

شامل (مباحث مهم درس، حل فعالیت ها و مهارت های جغرافیایی، پرسش و پاسخ متن درس)

معنا و مفهوم ناحیه

ناحیه

یکی از کارهای جغرافی دانان، مطالعه شباهت ها و تفاوت های مکان هاست.

مکان هایی که ویژگی های مشابه دارند، همان نواحی هستند. «ناحیه» یکی از مفاهیم اصلی در دانش جغرافیاست. برای ناحیه تاکنون تعاریف متعددی ارائه شده است. در اینجا به یکی از این تعاریف ها اشاره می کنیم.

از این تعریف می توان نتیجه گرفت :

- ۱- ویژگی اصلی هر ناحیه، وحدت و همگونی نسبی عناصر طبیعی و انسانی در آن است (وحدت یابی).
- ۲- هر ناحیه جغرافیایی به درجه ای از همگونی رسیده است که از سایر بخش های پیرامون خود متمایز می شود و با آنها تفاوت دارد.

ناحیه، بخشی از سطح زمین است که ویژگی های جغرافیایی (طبیعی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ...) همگون و خاصی دارد؛ به طوری که با بخش های مجاور خود متفاوت است.

ناحیه بندی

وقتی یک محیط جغرافیایی را براساس معیارهایی به واحدهای کوچکتر تقسیم می کنیم، به طوری که هر واحد با واحد مجاور تفاوت داشته باشد، در واقع «ناحیه بندی» کرده ایم.

جغرافی دانان با هدف شناخت بهتر و اسان تر مکان های مختلف و علمی کردن مطالعات و تحقیقات در این مکان ها ان ها را ناحیه بندی می کنند تا بتوانند برای ان ها به طور صحیح برنامه ریزی کنند.

جغرافی دان ها برای تعیین حدود یک ناحیه، یک یا چند معیار را به کار می گیرند. آنها با توجه به این معیارها، حدود یا مرزهای هر ناحیه را روی نقشه رسم می کنند و نواحی مختلف را روی نقشه نمایش می دهند. ناحیه بندی کاری صرفاً جغرافیایی است و براساس طرز تفکر یک جغرافی دان و شیوه کار او صورت می گیرد. انتخاب معیارها و ملاک ها برای تعیین حدود یک ناحیه، به هدف مطالعه و تحقیق جغرافی دان بستگی دارد. این معیارها ممکن است «عوامل طبیعی» یا «عوامل انسانی» باشد.

زیست بوم ها جز نواحی طبیعی هستند که هر یک به سبب پوشش گیاهی و زندگی جانواری خاصی که دارند از بقیه متمایز می شوند.

معیارهای طبیعی: ناهمواری- آب و هوا- پوشش گیاهی - خاک و نظایر ان

معیارهای انسانی: جمعیت - اقوام - دین - زبان - فرهنگ - فعالیت های اقتصادی

معیارهای ناحیه بندی

دانش آموزان عزیز برای درک بهتر این معیار ها به مثال ها و تصاویر کتاب دقت فرمایید.

فعالیت (صفحه ی ۱۰ کتاب درسی)

بیندیشیم: به نظر شما، چرا جغرافی دان ها ناحیه بندی می کنند؟ ناحیه بندی جغرافی دان ها با کار محققان سایر رشته های علمی (مثلاً زیست شناسان در رده بندی موجودات زنده یا مورخان در تقسیم بندی تاریخ به دوره های زمانی و...) چه شباهتی دارد؟ ناحیه بندی به منظور شناخت بهتر و آسان تر و علمی کردن مطالعات و تحقیقات درباره ی این مکان ها صورت می گیرد تا بتوان برای آن ها به طور صحیح برنامه ریزی کرد. هر دو گروه محققان به ویژگی های مشترک و همگونی پدیده ها توجه می کنند. هم چنین به وحدت و تجانس نسبی اجزاء و پدیده های هر مکان و پیوستگی و هماهنگی بین آن ها می پردازند.

- نمودار زیر را روی کاغذ رسم کنید و به جای نقطه چین ها عبارت های مناسب بنویسید.

مهارت های جغرافیایی (صفحه ی ۱۰ کتاب درسی)

۱- الف) هر یک از نقشه های ۱ تا ۷، ناحیه بندی بر مبنای کدام معیار طبیعی یا انسانی را نشان می دهد؟ نقشه ی شماره ۱: طبیعی (بارش)

نقشه ی شماره ۲: معیار طبیعی (خاک)

نقشه ی شماره ۳: معیار طبیعی (زیست بوم)

نقشه ی شماره ۴: معیار انسانی (قومیت)

نقشه ی شماره ۵: معیار انسانی (زبان)

نقشه ی شماره ۶: معیار انسانی (دین)

نقشه ی شماره ۷: معیار انسانی (صنعت و فعالیت اقتصادی)

برای نقشه های شماره ی ۱، ۴، ۵ جدولی ترسیم کنید و اطلاعاتی را که هر نقشه و راهنمای آن در اختیار شما می گذارد، استخراج و یادداشت کنید.

مقیاسه	تعداد	مقیاسه	مقیاسه
وسعت	نواحی	موقعیت تقریبی	آن چه از این نقشه درک می کنم
نواحی (وسیع ترین ناحیه)	روی نقشه	نواحی عمده	
ناحیه داخلی	۶ ناحیه	ناحیه داخلی در مرکز، شرق و جنوب ایران واقع شده است.	ایران از نظر مقدار بارش به شش ناحیه تقسیم شده است.
ناحیه پشتون	۷ ناحیه	ناحیه ی پشتون در بخش مرکزی افغانستان واقع شده است.	ایران از نظر مقدار بارش به شش ناحیه تقسیم شده است.

انسانی (زبان)	۴ ناحیه	ناحیه ی آلمانی زبان در نیمه ی شرقی و شمالی این کشور واقع شده است.	کشور سوئیس در مرکز اروپا واقع شده است.
انسانی	۴ ناحیه	ناحیه ی آلمانی زبان در نیمه ی شرقی و شمالی این کشور واقع شده است.	جمعیت زیادی در سوئیس به زبان آلمانی صحبت می کنند.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

پرسش و پاسخ متن درس

۱-هر مکان در روی زمین دارای چه ویژگی هایی است؟دومورد بنویسید.

هر مکان در روی زمین ویژگی هایی دارد. همچنین میان اجزا و پدیده های هر مکان، نوعی پیوستگی و هماهنگی وجود دارد که آن مکان را از سایر مکانها متفاوت می سازد.

۲-وظیفه جغرافیدان درمقابل هر مکان چیست؟

مطالعه شباهت ها و تفاوت های مکان هاست.

۳-مکان هایی که ویژگی های مشابه دارند، همان هستند.

ناحیه

۴-ناحیه را تعریف کنید.

ناحیه،بخشی از سطح زمین است که ویژگی های جغرافیایی (طبیعی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و...) همگون و خاصی دارد؛ به طوری که با بخش های مجاور خود متفاوت است.

۵-جغرافیدانان ناحیه را چگونه مورد مطالعه قرار می دهند؟

جغرافی دان ها از گذشته سطح زمین را به واحدهای جغرافیایی — که در آنها پدیده ها با هم همگونی و وحدت دارند — تقسیم کرده و سپس مورد مطالعه قرار داده اند.

۶-علت تقسیم بندی سطح زمین توسط جغرافی دان ها را توضیح دهید.

این تقسیم بندی ها برای شناخت بهتر و آسان تر مکان های مختلف و علمی کردن مطالعات و تحقیقات درباره این مکان ها صورت می گیرد تا بتوان برای آنها به طور صحیح برنامه ریزی کرد.

۷-ناحیه بندی چیست؟

وقتی یک محیط جغرافیایی را براساس معیارهایی به واحدهای کوچک تر تقسیم می کنیم، به طوری که هر واحد با واحد مجاور تفاوت داشته باشد، در واقع «ناحیه بندی» کرده ایم.

۸-دو ویژگی درمورد ناحیه را بنویسید.

الف — ویژگی اصلی هر ناحیه، وحدت و همگونی نسبی عناصر طبیعی و انسانی در آن است (وحدت یابی)

ب — هر ناحیه جغرافیایی به درجه ای از همگونی رسیده است که ازسایر بخش های پیرامون خود متمایز می شود و با آنها تفاوت دارد.

۹-روش کارجغرافی دانان درناحیه بندی را توضیح دهید.

جغرافی دان ها برای تعیین حدود یک ناحیه، یک یا چند معیار را به کار می گیرند. آنها با توجه به این معیارها، حدود یا مرزهای هر ناحیه را روی نقشه رسم می کنند و نواحی مختلف را روی نقشه نمایش می دهند.

۱۰- ناحیه بندی براساس چه ملاک هایی توسط جغرافی دان انجام می شود؟

ناحیه بندی کاری صرفاً جغرافیایی است و براساس طرز تفکر یک جغرافیدان و شیوه کار او صورت می گیرد.

۱۱- عوامل مهم درانتخاب معیارها وملاک ها درناحیه بندی را بنویسید.

انتخاب معیارها و ملاک ها برای تعیین حدود یک ناحیه، به هدف مطالعه و تحقیق جغرافی دان بستگی دارد. این معیارها ممکن است «عوامل طبیعی» یا «عوامل انسانی» باشد.

۱۲- مهم ترین معیارهای طبیعی ناحیه بندی رانام ببرید.

ناهمواری ها، آب و هوا، پوشش گیاهی، خاک و نظایر آن

۱۳- معیارهای مربوط به عوامل انسانی را نام ببرید.

جمعیت، اقوام (قومیت ها)، دین، زبان، فرهنگ، نوع فعالیت های اقتصادی و نظایر آن

۱۴- نواحی بارشی ایران رانام ببرید.

ناحیه خزر غربی

ناحیه خزر شرقی

ناحیه کردستان

ناحیه آذربایجان و زاگرس

ناحیه خراسان شمالی

ناحیه داخلی

۱۵- جغرافیدانان با توجه به چه معیارهایی کشور ایران را به ۶ ناحیه بارشی تقسیم بندی کرده اند؟ نام ببرید.

میانگین بارندگی سالانه، توزیع فصلی بارش و بالاترین میزان بارش روزانه

۱۶- زیست بوم را تعریف کنید.

زیست بوم ها جزء نواحی طبیعی هستند که هر یک به سبب پوشش گیاهی و زندگی جانوری خاصی که دارند از بقیه متمایز می شوند.